

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

Стаття присвячена важливому питанню – обґрунтування педагогічних умов формування інформаційної культури майбутніх офіцерів-прикордонників. Доведено, що на процес формування інформаційної культури майбутніх офіцерів-прикордонників позитивно впливає сукупність педагогічних умов: використання в навчальному процесі сучасних інформаційних технологій, що застосовуються органами та підрозділами охорони державного кордону; створення у вищих військових навчальних закладах інформаційно-технологічного середовища; впровадження в навчальний процес академії національної Державної прикордонної служби спецкурсу «Основи інформаційної культури офіцерів-прикордонників»; удосконалення системи оцінювання сформованості інформаційної культури курсантів. Головною метою застосування педагогічних умов є підвищення рівня готовності курсантів до професійної діяльності в умовах інформатизації професійного середовища та підвищення рівня сформованості інформаційної культури офіцерів-прикордонників.

Статья посвящена важной проблеме – обоснованию педагогических условий формирования информационной культуры будущих офицеров-пограничников. Доказано, что на процесс формирования информационной культуры будущих офицеров-пограничников положительно влияет совокупность педагогических условий: использование в процессе обучения современных информационных технологий, используемых органами и подразделениями охраны государственной границы; создание в высших военных учебных заведениях информационно-технологической среды; внедрение в учебный процесс Национальной академии Государственной пограничной службы спецкурса «Основы информационной культуры офицеров-пограничников»; усовершенствование системы оценивания сформированной информационной культуры курсантов. Главной целью использования педагогических условий является повышение уровня подготовки курсантов к профессиональной деятельности в условиях информатизации профессиональной среды и повышения уровня сформированности информационной культуры офицеров-пограничников.

The article is devoted to an important issue of substantiation pedagogical conditions of future borderguards forming informational culture. It has been proved that the process of development informational culture of future borderguards is positively influenced by complex of the following pedagogical conditions: utilization of modern information technologies by bodies and units of state border guard service; creation of information technological society at higher military educational institutions; implementation of a special course «Bases of borderguards informational culture» into the teaching process of the National Academy of State Border Service; improvement in evaluating the level of cadets informational culture. The main aim of applying pedagogical conditions is raising the level of the cadet's readiness to the professional activity in the conditions of informing professional surroundings and raising the level of future borderguards forming informational culture.

На сучасному етапі переходу від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства відбуваються значні зміни в культурі поведінки військової людини. Перед нею постає проблема навчитися жити і працювати в інформаційному суспільстві, що потребує підготовки людини до швидкого сприйняття й опрацювання значного обсягу інформації, оволодіння сучасними засобами, методами, технологіями роботи.

Стрімкий розвиток та активне використання у військовій сфері сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій вимагають суттєвих змін у системі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників. Особливе місце в структурі такої підготовки займають питання формування інформаційної культури. У зв'язку з цим виникає потреба в удосконаленні системи формування інформаційної культури майбутніх офіцерів-прикордонників, пошуку нових, ефективніших шляхів її вирішення.

Питання формування інформаційної культури знайшли висвітлення у працях Н. Апатової, М. Бургина, В. Галана, Б. Гершунського, В. Клочка, М. Жалдака, А. Уварова,

М. Угриновича, С. Христовського. Проте недостатньо дослідженими залишаються проблеми та педагогічні умови формування інформаційної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників під час їх навчання у вищих військових навчальних закладах.

Мета нашої статті – обґрунтувати педагогічні умови, які забезпечать формування інформаційної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників.

Аналіз педагогічних умов формування особистості майбутнього офіцера-прикордонника, ознайомлення з вимогами, які висуваються до офіцерів-прикордонників з урахуванням специфіки їх професійної діяльності, дають змогу висунути припущення, що для формування інформаційної культури як професійної якості майбутніх офіцерів-прикордонників у вищому військовому навчальному закладі необхідно створити та забезпечити такі педагогічні умови: використання в навчальному процесі сучасних інформаційних технологій, що застосовуються органами та підрозділами охорони державного кордону; створення у вищих військових навчальних закладах навчального інформаційно-технологічного середовища; впровадження в навчальний процес вищого військового навчального закладу спецкурсу «Основи інформаційної культури офіцерів-прикордонників»; удосконалення системи оцінювання сформованості інформаційної культури у курсантів. Далі розглянемо детальніше зазначені педагогічні умови.

Результати аналізу свідчать про те, що лише 25,71% з опитаних курсантів виявили позитивне ставлення (використання обов'язкове) до використання інформаційно-комунікаційних технологій у майбутній професійній діяльності. Тому Державна прикордонна служба України спільно з Інститутом програмних систем Національної академії наук України в межах Національної програми інформатизації та державного оборонного замовлення здійснює розробку глобальної (на державному рівні) автоматизованої інформаційної системи (ГАІС) «Гарт» [1].

Концепція створення системи «Гарт» передбачає формування інтегрованого інформаційного ресурсу й автоматизацію інформаційних процесів основних видів діяльності Державної прикордонної служби та визначає основні шляхи її використання для підвищення якості служби й управління органами та підрозділами Державної прикордонної служби України. Такими шляхами є необхідність створення:

- єдиного інформаційного простору Державної прикордонної служби України – сукупності взаємозалежних баз і банків даних, у яких ключову роль відіграє створення єдиної ГАІС;
- корпоративних автоматизованих інформаційних систем залежно від визначених завдань у межах ГАІС, які функціонують в єдиному інформаційному просторі Державної прикордонної служби України;
- функціональних автоматизованих підсистем як корпоративних, так і глобальної систем;
- відомчої Інтранет-мережі (Інтранет-веб-портал, Інтранет-веб-сайти, Інтранет-пошта) як сполучної інформаційної ланки для територіально розподілених підрозділів;
- єдиних засобів адміністрування для всіх корпоративних систем, що входять у ГАІС як її інтегровані компоненти;
- єдиного інтерфейсу користувача для всіх складових ГАІС, що забезпечить високу надійність введення й обробки інформації користувачем за мінімальних вимог до комп'ютерної грамотності;
- засобів взаємодії із зовнішніми стосовно ГАІС інформаційними системами, розробленими відповідно до загальноновизнаних стандартів і водночас з урахуванням рівня конфіденційності інформації.

Результати експериментальної роботи, власний досвід автора дали змогу розробити алгоритм упровадження інформаційних технологій органами та підрозділами охорони державного кордону.

Етап 1. Стратегічне планування. Керівники структурних підрозділів органу управління мають сформулювати службові завдання та їх стратегію на найближчі 1–3 роки. Саме а цьому етапі вперше ясно й чітко формулюється мета.

Етап 2. Організаційне проектування. Після формулювання завдань наступний етап – постановка завдань на автоматизацію. Мають бути коротко та зрозуміло для фахівців з упровадження інформаційних технологій описано, які завдання будуть автоматизовані й чому.

На цьому етапі в роботі беруть участь провідні фахівці з автоматизації, керівники підрозділів і представники виконавця. Результатом цього етапу є те, що задачі керівництва сформульовані мовою конкретних функцій і завдань.

Етап 3. Оптимізація службових процесів. На цьому етапі визначені формалізовані цілі і дії, які сприятимуть їх досягненню, що дає змогу коректно скласти перелік службових процесів, які підлягають автоматизації, і план робіт з автоматизації. Визначати оптимізацію навчально-виховного процесу, за Ю.К. Бабанським, можна одночасно за декількома критеріями: ефективність навчально-виховного процесу; якість вирішення навчально-виховних завдань; витрати часу у навчально-виховному процесі [2].

Етап 4. Тактичне та технічне завдання. Опираючись на постановку завдань, можна розробляти тактичне, а далі й технічне завдання. Іншими словами, тактичне завдання відповідає на запитання: «Що треба автоматизувати?», а технічне – «Як конкретно треба автоматизувати?». Тактичне завдання складається керівниками підрозділів, відповідальними виконавцями – «власниками службових процесів» за участю фахівців з автоматизації, в якому визначається перелік службових процесів, які необхідно автоматизувати. У технічному завданні, що створюється вже спільно з представниками Виконавця, детально описуються всі об'єкти інформаційної системи, їхні функції тощо. І чим детальніше буде технічне завдання, тим краще.

Етап 5. Кодування. Після затвердження технічного завдання проводиться кодування. Цей етап виконується організацією-виконавцем.

Етап 6. Розроблення посадових інструкцій. Завдання цього етапу – підготовка до дослідної експлуатації: навчити користувачів працювати із системою (а іноді й із ПК) і видати їм посадові інструкції. Без цього створена система «пропаде», якою б гарною вона не була.

Етап 7. Навчання користувачів. У результаті впровадження посадових інструкцій практично завжди відбувається реінжиніринг і реструктуризація. Це означає, що співробітники будуть змушені працювати по-новому. І проблема не тільки в тому, що до їх відома потрібно довести подальші зміни, а ще й навчити працювати в нових умовах. Основне, мабуть, у тому, щоб перебороти психологічний опір змінам, позитивно налаштувати колектив, так би мовити, – «урахувати людський фактор».

Етап 8. Дослідна експлуатація. Етап, на якому можна об'єктивно оцінити виконане раніше. Оскільки система починає працювати не на папері, необхідно вимагати її чіткої і правильної роботи.

Етап 9. Упровадження. У складній справі впровадження велику роль відіграє документованість результатів.

Отже, є складна, але результативна послідовність етапів. Кожний етап має бути задокументований і затверджений Замовником. Перший документ етапу – план його виконання. Другий – план-факт виконання робіт. Третій – його результати: «Тактичне завдання», «Схеми службових процесів, що автоматизуються», «Технічне завдання», «Посадові інструкції» тощо. Основною рушійною силою всіх етапів є офіцер-прикордонник, обов'язкова участь якого дозволяє якісно провести весь алгоритм дій до досягнення кінцевої мети.

Тому у військовому навчальному закладі потрібно проводити відповідну роботу з упровадження в навчальному процесі сучасних інформаційних технологій, які застосовуються органами та підрозділами охорони державного кордону для надання курсантам необхідних теоретичних знань і практичних навичок у роботі та формування у майбутніх офіцерів-прикордонників рівня інформаційної культури, що сприятиме ефективному виконанню поставлених завдань з використанням сучасних інформаційних технологій.

Отже першою важливою педагогічною умовою формування інформаційної культури майбутніх офіцерів-прикордонників є використання в навчальному процесі сучасних інформаційних технологій, які застосовуються органами та підрозділами охорони державного кордону.

Офіцерський склад ДПСУ під час навчання в НАДПСУ та на курсах в установах Міністерства оборони України набувають відповідних знань, умінь і навичок з експлуатації новітніх комплексів. Зазвичай, на навчання направляють молодих офіцерів, які мають відповідну освіту. З огляду на сучасний стан інформаційного середовища в академії, в тому числі щодо створення інформаційної системи (ІС) спеціального призначення, розробленої

інформаційно-аналітичним відділом (ІАВ), удосконалення інформаційної взаємодії ІАВ зі структурними підрозділами академії проводять за такими основними напрямками:

- удосконалення існуючого виключного доступу користувачів академії до інформаційних ресурсів ІАВ «Пошта», «Бібліотека службових документів», «Абітурієнт», «Кадри», «Успішність» та ін.;

- удосконалення наявної інформаційної взаємодії ІАВ з вищими навчальними закладами в межах глобальної комп'ютерної мережі «Інтернет» через розширення складу і змісту інформації, що виставляється на Web-сайті академії, підвищення ефективності доступу до цієї інформації, розширення наданих сервісів;

- створення інформаційної системи спеціального призначення структурних підрозділів академії на базі існуючих електронних інформаційних фондів ІАВ [3].

Підсумовуючи сказане, можна констатувати, що впровадження ГАІС «Гарт», мережі «Інтернет» у повному обсязі створило сприятливе середовище для формування інформаційної культури офіцерського складу, що позитивно позначиться на виконанні завдань, поставлених перед Державною прикордонною службою України.

Створення навчального інформаційно-технологічного середовища навчання у вищому військовому навчальному закладі є однією з педагогічних умов формування інформаційної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників. Сучасне навчальне середовище вищого військового навчального закладу має максимально стимулювати діяльність тих, кого навчають. Їхня діяльність, як і будь-яка інша, є умовою для розвитку особистості та прояву її якостей. Вона може бути способом задоволення потреби або потреби можуть задовольнятися за рахунок благ, що отримуються в результаті діяльності.

Вивчення навчального інформаційно-технологічного середовища вищого військового навчального закладу дало змогу виділити наступні його складові:

- інформаційні технічні засоби навчання (ПЕОМ, мультимедія, інформаційні накопичувачі даних);

- програмне забезпечення (прикладні (навчальні) програми, діагностичні (контролюючі) програми, інструментальні програми);

- електронні джерела даних (електронні підручники, електронні інформаційні бази даних, ГАІС «Гарт», система «Аркан», мережа «Інтернет»);

- інформаційні засоби перетворення інформації.

Результати дослідження і досвід практичної роботи свідчать про те, що провідним чинником удосконалення процесу професійної підготовки є інформатизація, яка дає змогу на якісно новому рівні організувати процес управління та істотно підвищити його ефективність. Необхідною умовою інформатизації освіти є готовність педагогів до використання нових технологій навчання в процесі передачі знань, що означає постійну, неперервну самоосвіту. А проте, вибираючи комп'ютер з навчальною метою, варто усвідомлювати ті цілі, які змінюються із розвитком самого суспільства. Скажімо, на початку комп'ютеризації основна мета була сформульована як: «Програмування – друга грамотність». З плином часу почали з'являтися так звані педагогічні програмні засоби (ППЗ) і було сформульовано іншу мету: «комп'ютерна грамотність», що передбачало вивчення основ програмування. Згодом стало зрозумілим, що за умов інформатизованого суспільства в цьому абсолютно немає потреби, тому натомість суспільство висунуло завдання:

- інформатизації суспільства. Означає те, що у будь-якому навчальному закладі (від школи до вищого закладу освіти III–IV рівня акредитації) педагоги та учні повинні мати доступ до «електронної» інформації з навчальних предметів;

- інформаційної культури. Передбачає те, що викладачі володітимуть методами пошуку необхідної інформації, матимуть певний рівень культури для відбору інформації, навчаються її переробляти й пропонувати учням у друкованому вигляді;

- гуманізації освіти через інформатизацію. Такої мети можна досягти з появою мультимедійних комп'ютерів, за допомогою яких подавати не тільки текстову, а й графічну, аудіо- та відеоінформацію, розповсюджувати такі програмні продукти, як комп'ютерні енциклопедії, електронні книжки, довідники з літератури тощо.

Як показали результати дослідження, необхідність використання сучасних комп'ютерних засобів у навчальному процесі є незаперечним фактом і одним із вирішальних у ході реального підвищення ефективності навчання в його основних видах. Використання комп'ютера у навчальному процесі поєднало три головні функції: комп'ютер як знаряддя, комп'ютер як партнер, комп'ютер як джерело формування обстановки [4].

В останні роки у вищих військових навчальних закладах набуває поширення модульне навчання, особливістю є те, що курсант може частково або повністю самостійно працювати за запропонованою йому індивідуальною навчальною програмою. Модульна система є перспективною формою навчання. Вона гарантує якість підготовки фахівців, скорочує термін навчання, зменшує витрати на професійну підготовку. Модульна система передбачає те, що навчання проводить одна особа – майстер-викладач, і дає можливість оволодіти фахом у кілька етапів. Конкретний кваліфікаційний розряд присвоюється курсантам залежно від фактичного оволодіння ними професійними знаннями та вміннями, що підтверджується тестуванням наприкінці кожного елементу модульного блоку.

Використовуючи модульний підхід до навчання і контролю, нами був створений спецкурс, що забезпечує підвищення рівня інформаційної культури майбутніх офіцерів-прикордонників.

У розробці спецкурсу було враховано те, що службова діяльність офіцера-прикордонника проходить під впливом залежності від отриманої ним інформації в ході виконання службових обов'язків і необхідності використання новітніх інформаційних технологій для її перетворення та передачі. Все це певною мірою змінило уявлення, погляди, поведінку, спосіб життя та мислення сучасного офіцера-прикордонника та висунуло до нього вимогу – оволодіння інформаційною грамотністю та інформаційною культурою. Тому головним завданням спецкурсу «Основи інформаційної культури офіцерів-прикордонників» є забезпечення належного рівня підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників для успішного виконання службових завдань в інформаційному середовищі відповідно до вимог сьогодення.

Розроблений спецкурс містить теоретичний та практичний блок, необхідний обсяг навчального матеріалу для подальшого ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій. Кожен модуль має лекційний блок, а також блок групових та семінарських занять для закріплення отриманих знань і формування інформаційних умінь. Успішність засвоєння даного спецкурсу залежить від ступеня усвідомлення курсантами результатів своєї діяльності.

Програма спецкурсу «Основи інформаційної культури офіцерів-прикордонників» для курсантів вищих військових навчальних закладів складається із трьох модулів. Перший модуль передбачає оволодіння теоретичними знаннями щодо наукового визначення поняття «інформація», її основних характеристик, видів та форм існування, функцій, видами інформаційних потреб та інформаційних бар'єрів. Під час проходження цього модуля курсант оволодіває знаннями інформаційних ресурсів та їх організаційною основою – інформаційною системою, інформаційними потоками та інформаційно-пошуковими системами. Другий модуль передбачає підготовку майбутнього офіцера-прикордонника до використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійній діяльності. У ньому розглянуто питання інформаційної діяльності зі задоволення інформаційних потреб, аналітико-синтетичну обробку документів і переробку інформації, інформаційний потік і його застосування у процесі оперативно-службової діяльності. Третій модуль, його теоретична частина, поєднує оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями, психолого-педагогічними й організаційно-методичними основами ефективного впровадження ІКТ; практична частина вивчає основи роботи на персональному комп'ютері. Зміст тематичного плану подано в табл. 1.

Таким чином, третьою важливою педагогічною умовою формування інформаційної культури майбутніх офіцерів-прикордонників є впровадження в навчальний процес вищого військового навчального закладу спецкурсу «Основи інформаційної культури офіцерів-прикордонників».

Особистість офіцера-прикордонника, здатного ефективно вирішувати професійно-педагогічні завдання, можна сформувати в результаті дотримання низки компонентів

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

організації процесу професійно-педагогічної підготовки: змістовно-цільового, організаційно-процесуального та операційно-технологічного.

Таблиця 1

Тематичний план спецкурсу «Основи інформаційної культури офіцерів-прикордонників»

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Лекцій	Групових	Семинарів
Модуль I				
	Вступ. Предмет, задачі, структура курсу. Поняття «інформаційна грамотність» та «інформаційна культура». Складові інформаційної культури офіцера-прикордонника.	2	-	-
1	Універсальність феномену інформації.	2	8	4
2	Інформація та її основні характеристики.	-	6	2
3	Інформаційні комунікації та їх роль в забезпеченні охорони державного кордону.	2	4	-
4	Загальна характеристика інформаційних потреб та інформаційних бар'єрів.	-	14	4
5	Інформаційні ресурси. Структура інформаційних ресурсів ДПСУ.	2	4	2
6	Інформаційні системи – як організаційна основа інформаційних ресурсів (ГАІС «Аркан», «Гарт».	-	6	2
7	Інформаційні потоки та їх взаємозв'язок з інформаційними системами.	-	8	-
8	Інформаційно-пошукові системи. Інформаційно-пошукові мови, що застосовуються в ДПСУ.	2	12	4
	Всього	10	62	18
Модуль II				
9	Інформаційна діяльність як спосіб задоволення інформаційних потреб.	-	6	-
10	Аналітико-синтетична обробка документів (АСОД) і переробка інформації.	-	8	2
11	Інформаційний пошук. Особливості застосування в ДПСУ.	2	10	2
	Всього	2	24	4
Модуль III				
12	Інформаційна культура офіцера як відображення розвитку інформаційних процесів в військах.	2	-	-
13	Роль держави в інформаційній діяльності військ.	2	2	-
14	Морально-етичні норми в системі інформаційних комунікацій.	2	6	-
15	Гігієнічні та ергономічні умови організації робочих місць і режиму роботи із використанням ІКТ	2	2	-
16	Загальна характеристика ІКТ	2	4	-
17	Можливості використання Інтернет та його значення в професійній діяльності	2	4	6
18	Застосування ІКТ у сфері навчання та управління підлеглими	2	2	-
19	Архітектура персонального комп'ютера. Діалогова взаємодія офіцера з комп'ютером	2	2	-
20	Індивідуалізація навчання	2	2	-
	Всього	18	24	6

Змістовно-цільовий компонент означає спрямованість процесу підготовки офіцера-прикордонника на постійний соціально-моральний, загальнокультурний розвиток, а також

відображення в меті та змісті професійно-педагогічної підготовки досвіду військово-педагогічної діяльності у взаємозв'язку його чотирьох елементів, зокрема, знань, умінь, досвіду творчої діяльності та досвіду ціннісного ставлення до військово-педагогічної діяльності загалом.

Організаційно-процесуальний компонент передбачає забезпечення з урахуванням мети військово-педагогічної підготовки діалектичної єдності процесів конструювання викладачами, командирами змісту і засобів підготовки; активної взаємодії викладача, командира і курсантів; самоосвіти і самовиховання тих, кого навчають, в умовах навчально-інформаційного професійно-орієнтованого середовища.

В основі операційно-технологічного компоненту є орієнтація на використання задачного підходу під час організації навчальної професійно-орієнтованої діяльності курсантів, максимальна реалізація їхньої суб'єктивної позиції в педагогічному процесі за допомогою рефлексивного керування; регулювання інформаційно-комунікативних зв'язків у системі «викладач-курсант», використання інформаційних технологій у процесі підготовки офіцера-прикордонника.

Серед принципів, що характеризують повноцінність отриманих знань і враховують специфіку інформаційно-комунікаційних технологій, були виділені оперативність та гнучкість. Вони були визначені показниками якості сформованості інформаційної культури майбутніх офіцерів-прикордонників.

Важливою умовою формування інформаційної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників під час їх навчання у вищих військових навчальних закладах є правильний вибір викладачем критеріїв оцінювання рівня сформованості інформаційної культури курсанта. В основі критерію ті ознаки, що відображають дії курсанта й дозволяють оцінити результати його діяльності. У ролі таких ознак були оперативність, гнучкість та якість знань, що забезпечує їх актуальність в умовах швидкої зміни інформаційно-комунікаційних технологій.

Оперативність знань, за визначенням І.Я. Лернера, передбачає готовність та вміння застосовувати їх у подібних ситуаціях [5]. Чим більше типів ситуацій, за яких курсант зможе застосувати знання, чим досконаліше застосування, тим точніше виявляється оперативність знань. При цьому важливі такі вміння:

- самостійного переносу знань і вмінь у нову ситуацію;
- бачення нової проблеми в традиційній ситуації;
- врахування альтернативи у розв'язуванні проблеми новими способами.

М. Гриньова зазначає, що гнучкість знань виявляється в розв'язуванні варіативних завдань у нових ситуаціях. Це вимагає пошуку нового способу застосування раніше отриманих знань. Показником гнучкості знань є також здатність запропонувати кілька способів їх застосування для однієї ситуації [6]. При цьому важливими є такі вміння:

- бачити нові функції знайомого об'єкта;
- створювати оригінальні способи розв'язування поставлених задач при відомих інших.

Різниця між гнучкістю та оперативністю полягає в тому, що оперативність характеризує точне знання способів застосування для певного випадку та вміння їх використовувати. Водночас гнучкість передбачає вміння використовувати закладений у пам'ять необхідний у певний момент спосіб дії та вміння створювати новий комбінований спосіб з раніше відомих. Гнучкість завжди виявляється в оперативності, але оперативність не завжди свідчить про гнучкість знань [6].

Зазначені способи вдосконалення методики оцінювання сформованості інформаційної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників дало змогу чіткіше визначати рівень сформованості у них інформаційної культури та своєчасно вносити необхідні корегування у навчально-виховний процес.

Таким чином, четвертою важливою педагогічною умовою формування інформаційної культури майбутніх офіцерів-прикордонників є вдосконалення методики оцінювання сформованості інформаційної культури у курсантів.

Отже до основних педагогічних умов формування інформаційної культури у майбутніх офіцерів-прикордонників, на нашу думку, можна віднести:

- використання в навчальному процесі сучасних інформаційних технологій, що застосовуються органами та підрозділами охорони державного кордону;
- створення у вищих військових навчальних закладах навчального інформаційно-технологічного середовища;

- упровадження в навчальний процес вищого військового навчального закладу спецкурсу «Основи інформаційної культури офіцерів-прикордонників»;
- удосконалення системи оцінювання сформованості інформаційної культури у курсантів.

Наступним кроком має стати впровадження їх у навчально-виховний процес вищих військових закладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національну програму інформатизації [Електронний ресурс]: Закон України від 04 лют. 1998р. № 74/98-ВР [із змінами і доп., внес. Законом України від 13 верес. 2001 р. № 2684-III] // Комп'ютерна інформаційно-правова система «Ліга». – Спосіб доступу: www.liga.net.
2. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения (общедидактический аспект). – М.: Педагогика, 1977. – 252 с.
3. Про прийняття на озброєння підсистеми «Гарт-ГІС». Наказ Голови Державної прикордонної служби України №811 від 5 листопада. 2004 року. – Київ: Адміністрація Державної прикордонної служби України, 2004.
4. Ершов А.П. Компьютеризация школы и математическое образование // Программирование. – 1990. – № 1. – С. 5–25.
5. Лернер И.Я. Качество знаний учащихся и пути его совершенствования. – М.: Педагогика, 1987. – 208 с.
6. Гриньова М.В. Саморегуляція навчальної діяльності школярів (теоретично-методичний аспект). – Полтава: «Кобеляки», 1996. – 253 с.